

Тема: Әнүр Вахитовтың «Ир канаты» әсәре буйынса йомғақлау дәресе.

Максат: -әсәрзең төп темаһын асыу;

- аттарзың файзаһы, улар менән тупаҫ кыланырға ярамауын, һақлау кәрәклеген укыусыларға төшөндөрөү, йылкы малына һөйөү тойғоһо тәрбиәләү;
- укыусыларзың ижади һәләтен арттырыу.

Йыһаз: дәреслек, ат һүрәте, «Һыбайлы башкорт» картинаһы, Я.Хамматовтың «Төнъяк амурзаны», Р.Өмөтбаевтың «Генерал Кусимов» китаптары, ат токомдары төшөрөлгән һүрәттәр, магнитофон язмаһы – «Азамат», «Әйәрле ат», «Ақбузат» йырзаны.

Плакаттар: «Ат – башкорттоң тоғро юлдашы», «Йылкы – малдың батшаһы».

Дәрес барышы.

I. Ойоштороу мәле.

Магнитофондан халык йыры «Азамат»ты тыңлау.

- Укыусылар, йырзың тәүге куплетында ат тураһында нимә әйтелә?
- Кайза ғына бармай, низәр күрмәй,
Ир-егеткәй менән ат башы.
- Әйзәгез, ошо һүззәрзе девиз итеп алып дәфтәрәбезгә язып жуяйык.

II. Әй эшен тикшерәү.

Бер нисә укыусы әйзә үззәрә язып килгән ат тураһындағы шиғырзанын укыйзар, һуңынан бөтәһе лә тапшыра.

III. Төп өләш.

1. -Саптар, Ерән бейә, Котлогилде, Мөхәмәтулла, шырмый, шепшә – был һүззәр ниндәй әсәрзә осраны? (Ир канаты).

- Ошо һүззәргә бәйле ниндәй вакифалар беләһегез икән, быны без һораузарға яуаптар биреп асықларбыз.

- Мөхәмәтулла бабай. Ул ғүмер буйы нимә менән шөгөлләнә?
- Кылдан нәзек, кылыстан үткер, тип нимә хақында әйтә?
- Әсәрзә һүз көсә тураһында нимә әйтелә?
- Саптар, Ерән бейә. Ни өсөн Мөхәмәтулла бабай Ерән бейәнең токомон һақлап калырға тырыша?
- Кайһы атты ул үзенә һамактарын әйтеп һуғышқа озата?
- Шырмый, шепшә тип кемдәргә әйтәләр?
- Мөхәмәтулла бабай кайһы төркөмгә карай?

2. Төркөмдәр менән эш.

1-се төркөм. Мөхәмәтулла бабайға кылыҡһырлама бирә.

2-се төркөм. Ниндәй кеше ул Котлогилде? тигән һорауға яуап бирә.

3-сә төркөм. Әсәрзең төп темаһы нимә?

3. Әсәр буйынса йомғахлау.

Аттың кәзерен белеү өсөн уны бөтә күңел менән яратырға кәрәк. Мөхәмәтулла бабай тап шундай кеше. Ул Ерән бейәнең токомон Абдрахман батырдың ат токомо тип исәпләй. Ысынлап та атһыз башкорт, ул канатһыз кошқа тиңләнгән. Башкорт халкы тураһында ниндәй генә әсәрҙе алһак та ат эпизоды бар.

(Китаптар, картина менән таныштырып үтеү, «Әйәрле ат» йырын тыңлау.

4. Ат тураһында тағы ла нимәләр беләһегеҙ икән, әйҙәгеҙ, көс һынашып карайыҡ.

1-се төркөмгә эш.

Мәкәлдәрҙең яртыһын тап.

- Аттан ала ла тыуа, ... (кола ла тыуа)
- Ат туйған ерендә, ... (Ир туйған илендә)
- Ат – тауза, ... (егет яуза һынала)
- Ағай-эне талашыр, ... (атка менһә ярашыр)
- Яман атты ял басыр, ... (яман илде яу басыр)
- Ат дағаһыз булмаҫ, ... (батыр яраһыз булмаҫ).

2-се төркөмгә эш.

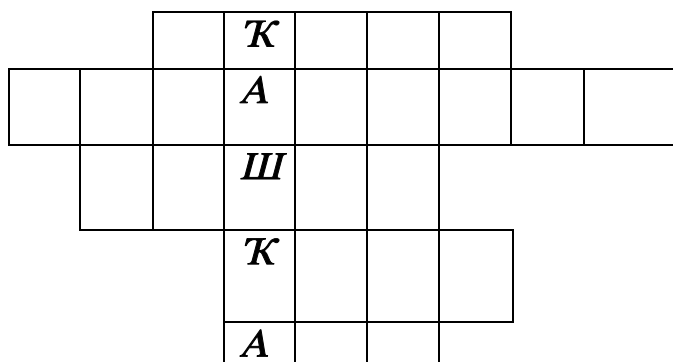
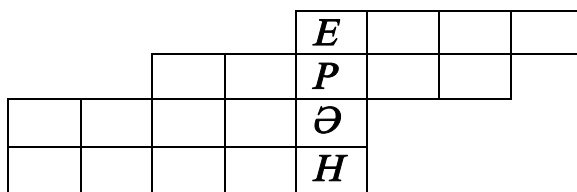
Йомактардың яуабын әйт.

- Һыуға төшһә мең, һыузан сыкһа –бер.
- Ике яғы бимаза, уртаһында һи-һа-һа.
- Бер ай астында алты йондоз.

3-сө төркөмгә эш.

Ат егеү өсөн нимәләр кәрәк һанап сығырға.

5. Кайһы төркөм етеҙерәк. Ат токомдары буйынса кроссворд тултырырға.

(ерән, бурыл, бүртә, көрән, акбуз, алмасыбар, кашка, кола, ала).

IV. Йомғаклау.

- Бөгөнгө көндө ат ни өсөн кәрәк? Ат тураһында нимәләр белдегез?

Төркөмдәргә баһалар куйыу.